

Josef Dávek

Diktátorské boty

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Diktátorské boty

Josef Čapek

Znění tohoto textu vychází z díla [Dějiny zblázka](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Fr. Borový v roce 1949. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Josef Čapek: Diktátorské boty), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 1. 2018.

OBSAH

Předmluva	6
Diktátorské boty	7
Ediční poznámka	35
Život a doba spisovatele Josefa Čapka v datech.....	36
První vydání knih Josefa Čapka	38

Předmluva

Na soudobé karikatuře O. Mrkvičky, publikované v roce 1937 u příležitosti 50. narozenin Josefa Čapka, je oslavenec obdařen dvěma tvářemi a dvěma páry rukou, ve kterých drží na straně jedné paletu a štětec a horlivě maluje, na straně druhé pero a papír a soustředěně píše. Kresba vystihuje píli a nasazení, s jakými Josef Čapek tvořil. Na poli výtvarném po sobě zanechal množství maleb, kreseb, ilustrací, knižních obálek a grafik, jevištní výtvarné návrhy atd. Neúnavná byla i jeho činnost ve světě psaného slova – publicistika pro Lidové noviny, práce z teorie výtvarného umění a v poslední řadě dílo literární, které nyní čtenářům předkládáme.

Připojujeme tak Josefovo dílo k dílu Karlovu, které bylo vybráno ke zpracování do elektronické podoby již v roce 2009 v samých začátcích digitalizace v Městské knihovně v Praze. Tehdy za projekt „Karel Čapek on-line“ získala MKP ocenění v soutěži Knihovna roku v kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“. Druhé vydání díla Karla Čapka s novým redakčním zpracováním nám umožňuje oba bratry představit společně, tak jak tvořili a v soukromém i veřejném životě k sobě patřili.

Přejeme vám hezké čtení.

Redakce MKP

Diktátorské boty

Slyšíte z několika stran světa řinkot ostruh diktátorských bot, jejichž vznik a funkci nám tuto popsal Josef Čapek?

Některé národy se poděsily světla rozumu, jenž ukládá přespřílišné povinnosti každému občanu zvlášť. I staví důkladný pár diktátorských holinek na vysoký piedestal, aby měl lid k čemu bezvolně vzhlížet a podle čeho se řídit, aniž by sám musel myslet. Ať už byly seslány z nebes, nebo se zrodily z chaosu v hlavách místo předpokládané hvězdy, našlapují si diktátorské boty, jak je užíval Josef Čapek ve své vizi, silně po lebkách milionů, uctívajících to, čeho nelze pochopit, a ztrativších víru v zdravý rozum.

Ovšem. V neřádu celý svět mluví o řádu. Lidstvu je třeba řádu, a příklad diktátorských bot, ovívaných vladařským purpurem, seřadil miliony civilních bot, jimi zhyponotizovaných, k velkolepé defilérce. Byla to správná intuice, jež vedla ruku dobře vidoucího kreslíře, aby pustil tyto poslušné davové boty na procházku jen tak bez hlav a bez mozků, neboť těchto není nikterak zapotřebí k národní pýše, kterou burcuje pár bříkajících bot vůdcovských. Jednotnost hromadné vůle by patrně ztratila na své průraznosti, kdyby se nad dunivým maršem bot vznášela polekaná srdce a mozky s pochybovačným úsměvem. Stačí, že z lůna vladařských bot vycházející poselství (v předválečné němčině *Maul halten und weiter dienen*) bylo povýšeno na kategorický imperativ propagandou, žurnalistikou, jurisprudencí a univerzitami. Touze po životě dynamickém, jež trýzní tolik národů, bylo učiněno zadost, a diktátorské boty, ta velká továrna na smrduté plyny, ta vznešená kostnice přebytečných občanských lebek, ten roh hojnosti, jenž oživil chod těžkého průmyslu a těžařstva, jsou milovány oněmi národy, jež omrzela kultura, dokazatelně prý zeslabující charaktery.

Jen z nedostatku autarkického nadšení a čisté krve v žilách byl povolán rozum, aby vládl nad národy, jejichž ne dost národní náklonnost k mírné práci podvazovala a stravovala heroické pudy. Naštěstí omyl je

napraven, a panorama Josefa Čapka svědčí účinně o jeho podivuhodných výsledcích. Vyčtete z dokumentárních šifer Čapkových kreseb, že se dostavila dynamika a vzruch. Svět přestal být nudný. Dokonale řízená Šílenost dupe po autostrádách. Zdá se snad, že ilustrátor doby trpěl můrou, když zachycoval gesta diktátorských bot. Ale kdepak! Není to můra jeho, nýbrž můra, ležící nad námi všemi, a my, probírajíce se jednotlivými jejími frázemi, pospěšme až tam, kde se na obrázku po všech kolektivních scénách totalitního ducha zjevuje švícko, odnášející diktátorské boty za kulisy.

Slyšíte, jak si tento ševcovský mládenec hvízdá? Jako on, i národy jednou poznají, že diktátorské boty jsou jen a jen z hovězí kůže.

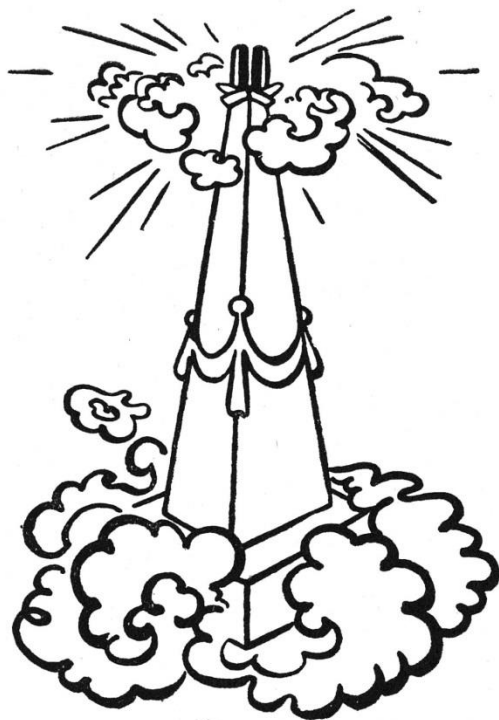
JOSEF HORA

Zrodily se – jako mnoho jiných věcí – z chaosu.

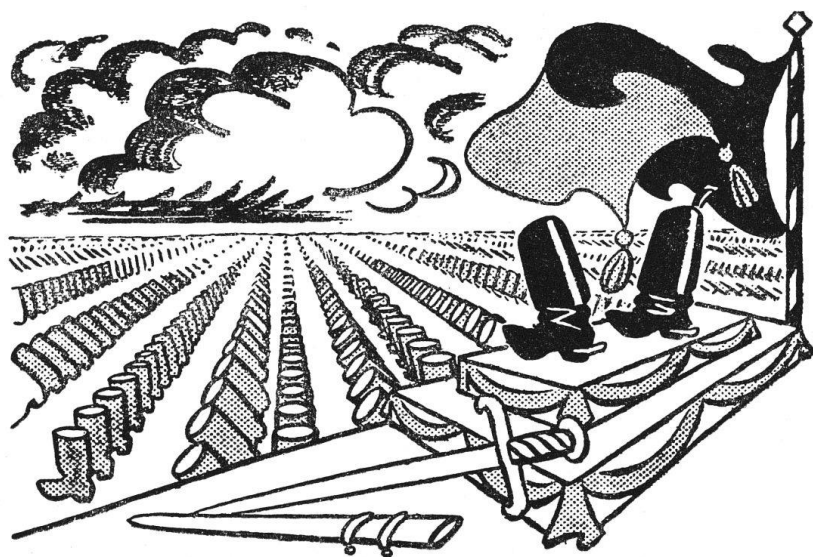
Nebo jsou vrchností danou z vůle národa i boží?

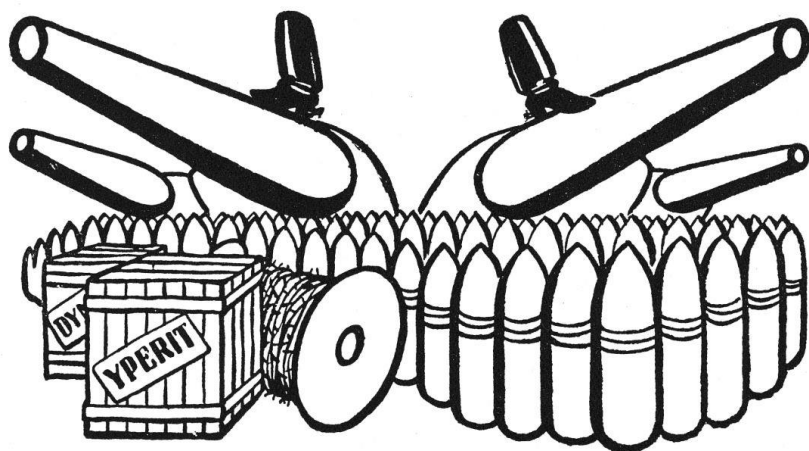
Ať tak či onak – jsou nejvýsostnějším výrazem rasových a duchových
ideálů národa.

Krok dějin bere se vpřed nejspíše ve vysokých botách.

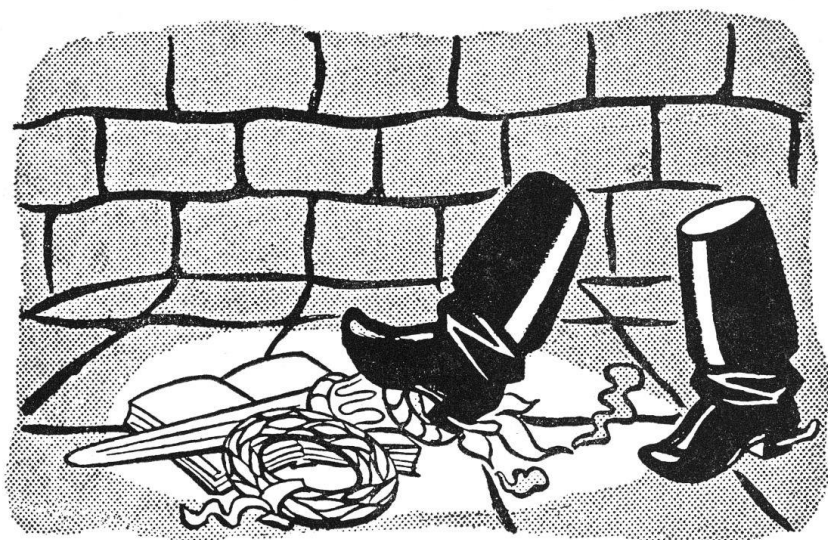
Defilírka.

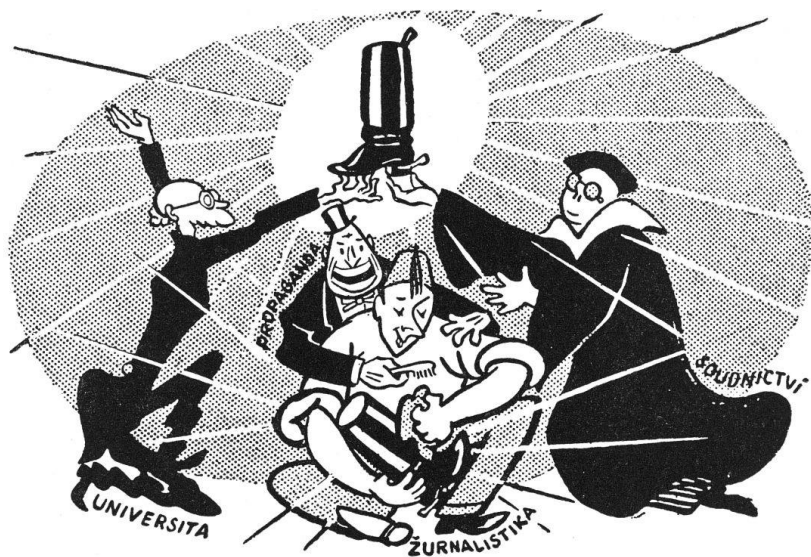
Ony jsou nástroji míru a pořádku.

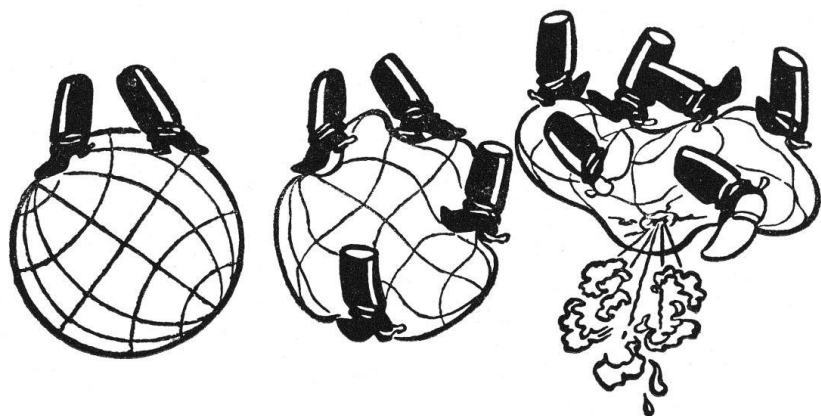
„– ale slyším-li slovo kultura –“

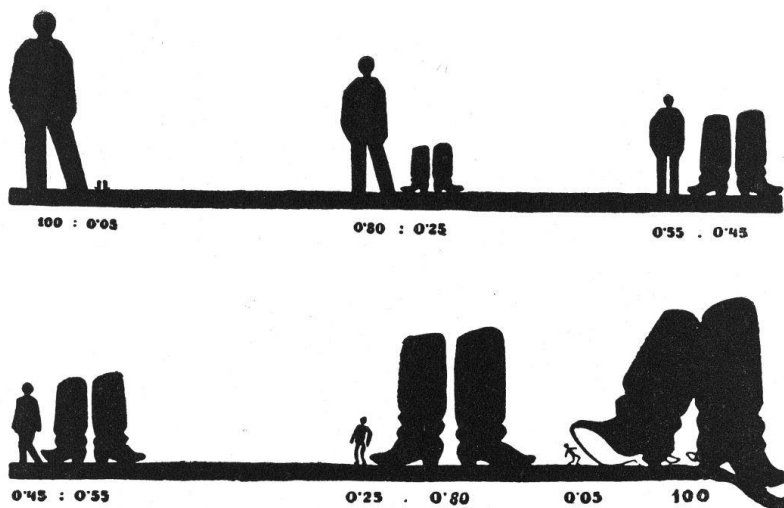
- To tak - aby tu něco od toho chytlo!

„Více světla!“

Jeden diktátor – dva diktátoři – tři diktátoři.

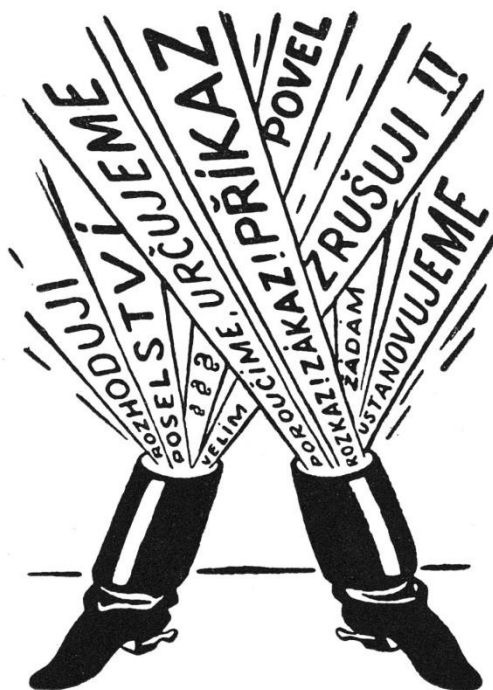
Čím větší číslo bot, o tolik méně občana.

U psacího stolu.

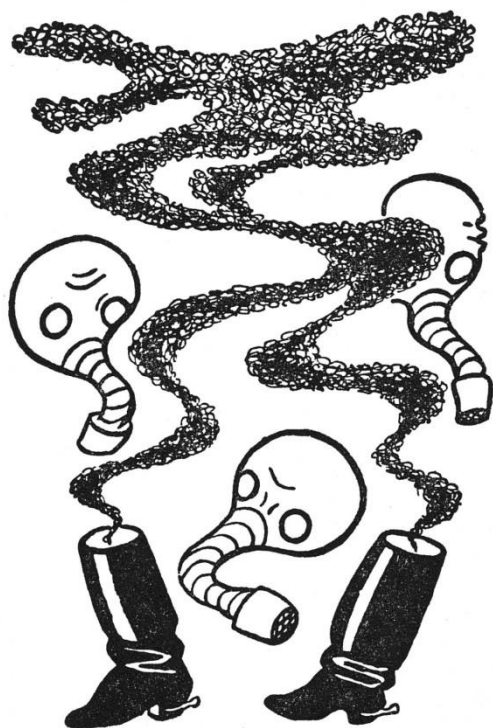
Kalamář, pero a posypátko.

Tvorba slovem.

Průmysl i orba vzkvétají.

Dech génia.

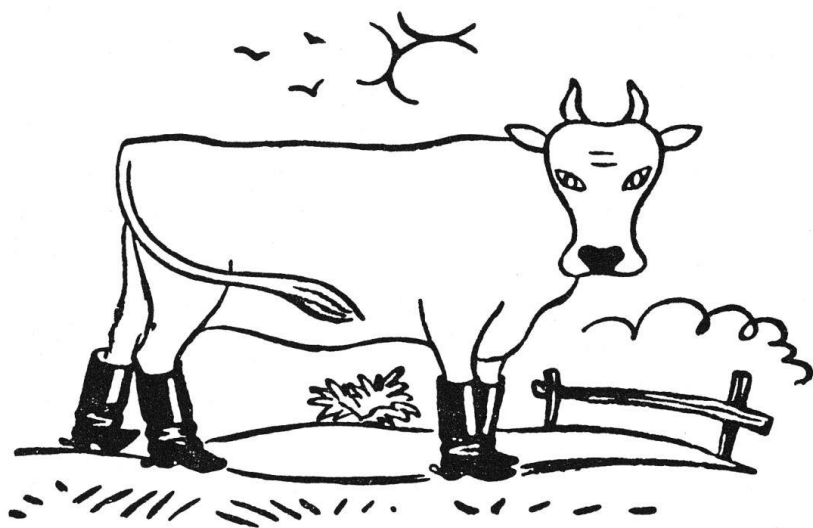
At' ukáže slabošská demokracie...

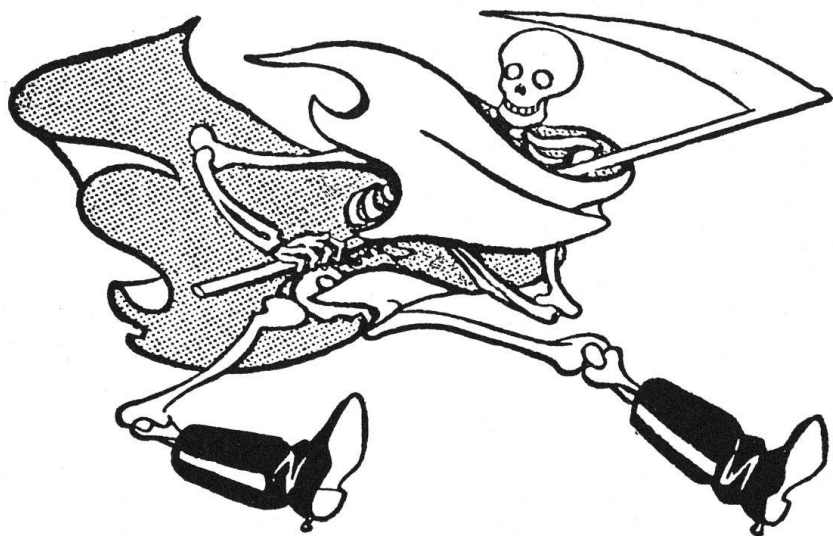
K výšinám!

Nic než trochu místa na slunci!

To ne! Takovému to přece jen nesluší!

Ale zato když se do nich obuje tahle!

Ouha! ale pád!

Veliký vetešník.

Ediční poznámka

Kniha *Dějiny zblízka*, kterou vydal v roce 1949 František Borový a jež posloužila jako předloha pro naši publikaci, obsahuje výběr politických satirických kreseb, vycházejících před 2. světovou válkou v Lidových novinách. Kresby v ní byly uspořádány do tří celků: *Moderní doba*, *Diktátorské boty* a *Ve stínu fašismu*. V naší edici vydáváme každý celek samostatně.

Redakce MKP

Život a doba spisovatele Josefa Čapka v datech

1887

Narozen 28. března v Hronově. Otec MUDr. Antonín Čapek (1855–1929), matka Božena, rozená Novotná (1866–1924). Sourozenci: Helena (1886–1961), provdaná Koželuhová, ovdověla, od roku 1930 provdaná Palivcová; Karel (1890–1938), ženatý od roku 1935 s Olgou Scheinpflugovou.

1892–1903

Do roku 1900 navštěvuje obecnou a měšťanskou školu v Úpici. V roce 1903 absolvuje německou dvouletou odbornou školu tkalcovskou ve Vrchlabí a následně pracuje rok jako dělník v úpické továrně F. M. Oberländera.

1904

Natrvalo se stěhuje do Prahy, kde studuje na Uměleckoprůmyslové škole.

1910

Seznamuje se se svou budoucí ženou Jarmilou Pospíšilovou a na podzim odjíždí do Paříže. Zde navštěvuje Colarossiho akademii. Společně s Karlem Čapkem v Paříži rozepsali první verzi dramatu Loupežník.

1911

Vrací se s bratrem ze společných cest po Evropě a po rozbrojích ve spolku Mánes se stává jedním ze zakladatelů Skupiny výtvarných umělců. Později rediguje jejich Umělecký měsíčník a o rok později i měsíčník Mánes.

1917–1921

Pracuje jako redaktor v Národních listech a do roku 1939 i Lidových novinách.

1918

Patří k zakládajícím členům výtvarně umělecké skupiny Tvrdošijní.

1919

3. května se po devítileté známosti žení s Jarmilou Pospíšilovou.

1939

1. září je zatčen a uvězněn gestapem, 9. září je převezen do koncentračního tábora Dachau a 26. září do Buchenwaldu. Zde od roku 1941 pracuje v malířské a písmomalířské dílně.

1942

26. června je přemístěn do koncentračního tábora v Sachsenhausenu, kde opět pracuje v malířské dílně. Tajně překládá anglickou, španělskou a norskou poezii. V prosinci píše svou první rozsáhlou báseň Za bratrem Karlem.

1945

25. února je převezen do tábora v Bergen-Belsenu. Zde umírá na skvrnitý tyfus. Přesné datum smrti ani skutečné místo posledního odpočinku Josefa Čapka neznáme, jeho symbolický hrob se nachází na Vyšehradském hřbitově v Praze.

Vzhledem k tomu, že se tělesné ostatky Josefa Čapka nikdy nenašly, probíhalo řízení o prohlášení za mrtvého, na jehož konci bylo roku 1948 stanoveno úřední datum úmrtí na 30. dubna 1947.

První vydání knih Josefa Čapka

1911

– Lásky hra osudná (společně s Karlem Čapkem)

1916

– Zářivé hlubiny a jiné prózy (společně s Karlem Čapkem)

1917

– Lelio

1918

– Krakonošova zahrada (společně s Karlem Čapkem)

1920

– Nejskromnější umění

1922

– Ze života hmyzu (společně s Karlem Čapkem)

1923

– Pro delfína

1923

– Země mnoha jmen

1927

– Adam Stvořitel (společně s Karlem Čapkem)

1929

– Povídání o pejskovi a kočičce, jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech

1930

– Stín kapradiny

1932

– Dobře to dopadlo aneb Tlustý pradědeček, lupiči a detektivové

1935

– Jak se dívat na moderní obrazy

1936

– Kulhavý poutník

1938

– Umění přírodních národů

1946

– Básně z koncentračního tábora (vydáno posmrtně)

1947

– Psáno do mraků (vydáno posmrtně)

1954

– Povídejme si, děti (vydáno posmrtně)

Josef Čapek

Diktátorské boty

Edice Bratři Čapkové
Obálka Alena Kubíková
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 19. 1. 2018

ISBN 978-80-7587-609-6 (epub)
ISBN 978-80-7587-610-2 (pdf)
ISBN 978-80-7587-611-9 (prc)